

УДК 339.13

Мардус Н.Ю., к.е.н., доцент

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ БАЗИС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ТОВАРІВ

У статті сформовано методологічний базис забезпечення розвитку внутрішнього ринку, що дозволить досягти таких кон'юнктурних та структурних змін, які сприяли б розвитку національного господарства в цілому. Визначено, що база забезпечення поєднує в собі концептуальний та організаційно-діагностичний компоненти. Встановлено, що поняття забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, можна визначити як процес, що базується на певній теоретичній базі та передбачає створення відповідних умов та формування необхідних ресурсів для удосконалення здійснення товарно-грошового обігу і захисту внутрішнього ринку від зовнішніх загроз. Розкрито комплексний характер та багатоаспектність процесу забезпечення внутрішнього ринку й надано авторський зміст поняття «забезпечення внутрішнього ринку».

Ключові слова: внутрішній ринок, забезпечення, розвиток, процес, принципи, національне господарство.

Mardus N.

METHODOLOGICAL BASIS OF THE INTERNAL MARKET PROTECTION

The article provides a methodological basis for ensuring the development of the domestic market, which will allow for such situation and structural changes that would contribute to the development of the national economy as a whole. It is determined that the base of the database combines conceptual and organizational-diagnostic components. It is established that the concept of development of the internal market of goods can be defined as a process based on a certain theoretical basis and provides for the creation of appropriate conditions and the formation of the necessary resources for improving the implementation of commodity-money circulation and protecting the domestic market from external threats. The complex character and multi-aspect of the process of providing the internal market are revealed and the author's content of the concept of "ensuring the internal market" is formed.

Key words: domestic market, provision, development, process, principles, national economy.

Мардус Н.Ю.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ БАЗИС ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВНУТРЕННЕГО РЫНКА ТОВАРОВ

В статье сформирован методологический базис обеспечения развития внутреннего рынка, что позволит достичь таких конъюнктурных и структурных изменений, которые способствовали бы развитию национального хозяйства в целом. Определено, что база обеспечения сочетает в себе концептуальный и организационно-диагностический компоненты. Установлено, что понятие обеспечения развития внутреннего рынка товаров, можно определить как процесс, основанный на определенной теоретической базе и предусматривает создание соответствующих условий и формирование необходимых ресурсов для совершенствования осуществления товарно-денежного обращения и защиты внутреннего рынка от внешних угроз. Раскрыто комплексный характер и многоаспектность процесса обеспечения внутреннего рынка и предоставлено авторское содержание понятия «обеспечение внутреннего рынка».

Ключевые слова: внутренний рынок, обеспечение, развитие, процесс, принципы, национальное хозяйство.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її з важливими науковими та практичними завданнями. Розробка методологічного базису забезпечення розвитку внутрішнього ринку детермінована його зростаючою роллю у функціонуванні національної економіки.

Існує значна кількість суперечливих питань в цьому напрямі, зокрема, неоднозначність трактування понять «забезпечення розвитку», існування значної кількості форм та видів забезпечення, відсутність чітко визначеної послідовності його

етапів тощо. Своєчасне вирішення методологічних, методичних, а тим більше суперечливих питань в області забезпечення розвитку внутрішнього ринку дозволить досягти таких кон'юнктурних та структурних змін, що сприяли б розвитку національного господарства в цілому.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. На дослідженні видових проявів забезпечення розвитку ґрунтуються праці багатьох економістів-науковців. При цьому, варто зауважити, що автори в своїх дослідженнях не наводять класифікації видів забезпечення розвитку, зупиняючись на дослідженні одного або кількох видів забезпечення. На наш погляд, всі види забезпечення розвитку можна розподілити залежно від того, на чому вони базуються - на використанні певного виду ресурсів, або на здійсненні певної діяльності, або на їх поєднанні.

На використанні певного виду ресурсів будується забезпечення в працях наступних авторів:

- ресурсне (Полянська А.) [1];
- фінансове (Зятковський І., Гудзь О., Опарін В.) [2-4];
- природно-ресурсне (Погріщук Б., Погріщук Г.) [5];
- інвестиційне (Гуторов О., Калашніков О. [6], Кісіль М. [7], Коденська М. [8], Костромін Г., Круп'як Л., Круп'як І., Кошельник В., Манаєнко І., Однорог М., Шилова О. [9]).

- кредитне (Сидор Г.) [10];

На здійсненні певної діяльності в рамках забезпечення ґрунтуються дослідження таких авторів, як:

- інституційне (Ільчук В., Пазюк В., Задорожна Л. [11]) або інституційно-правове (Горіна Г. [12]);
- інфраструктурне (Шмига О.) [13];
- маркетингове (Боровик Т.) [14];
- маркетингово-логістичне (Копитко В.) [15];
- організаційно-інфраструктурне (Паризький І.) [16].

Окрему групу представляють автори, що при розгляді забезпечення враховують, як використання певних ресурсів, так і здійснення певних видів діяльності:

- інформаційно-аналітичне (Г.Журавель) [17];
- інформаційно-консультативне (А.Луцик) [18];
- модернізаційне (Б.Буркинський, О.Лайко, І.Агінська, О.Островар) [19].

Як видно з проведеної систематизації, найбільша кількість авторів приділяє увагу саме інвестиційному забезпеченню розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Але відаючи належне внеску наведених авторів у формування теоретико-методологічної бази забезпечення розвитку, можна констатувати дещо вузький характер існуючих напрацювань, тобто існує нагальна потреба у створенні методологічного базису забезпечення розвитку, що дозволить розкрити комплексний характер та багатоаспектність даного процесу.

Проте, слід розпочати з дослідження з визначення сутності терміну «забезпечення». Саме слово «забезпечення» походить від дієслова «забезпечувати», що згідно тлумачного словника української мови має декілька трактувань:

- 1) постачаючи щось у достатній кількості, задовольняти кого-, що-небудь у якихось потребах; надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування;
- 2) створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось;
- 3) захищати, охороняти кого-небудь, що-небудь від небезпеки.

Слід зазначити, що в сфері економічних досліджень слово «забезпечення» як похідне від дієслова «забезпечувати» в першому з розглянутих трактувань застосовується при розгляді окремих його видів, що передбачають створення ресурсної бази для функціонування певного об'єкту або протікання деякого процесу (наприклад,

ресурсне забезпечення розвитку національного господарства, фінансове забезпечення функціонування економіки, інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності тощо).

Слово «забезпечення» як похідне від дієслова «забезпечувати» в другому з розглянутих трактувань застосовується в сенсі створення необхідних умов для досягнення певної мети або протікання деякого процесу у строго визначеному напрямку (наприклад, забезпечення економічної стійкості, забезпечення ефективності сталого розвитку тощо).

Слово «забезпечення» як похідне від дієслова «забезпечувати» в третьому з розглянутих трактувань застосовується в поєднанні з поняттям «економічна безпека», «національна безпека» тощо в сенсі захисту певного об'єкту від загроз та небезпек (забезпечення економічної безпеки регіону, забезпечення національної безпеки держави тощо). Тобто, забезпечення є процесом, однак, в першому випадку цей процес спрямовується на пошук ресурсів та засобів, в другому випадку – на створення сприятливих умов, а в третьому – на захист від загроз. На наш погляд, найбільш змістовним є друга трактовка забезпечення, адже створення сприятливих умов для функціонування певного об'єкту або протікання відповідного процесу передбачає в тому числі і пошук необхідних для цього ресурсів і засобів, і захист від загроз та небезпек. Встановлення конкретних видів забезпечення розвитку, у першу чергу, передбачає визначення сутності самої категорії «забезпечення розвитку».

Цілі статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження поняття забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, яке можна визначити як процес, що базується на певній теоретичній базі та передбачає створення відповідних умов та формування необхідних ресурсів для удосконалення здійснення товарно-грошового обігу і захисту внутрішнього ринку від зовнішніх загроз.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. З огляду на все вище наведене [1, 6, 9, 11,13-16], дозволило сформулювати методологічний базис забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів як певного процесу.

На рис. 1 наведено структурні компоненти методологічного базису забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів.

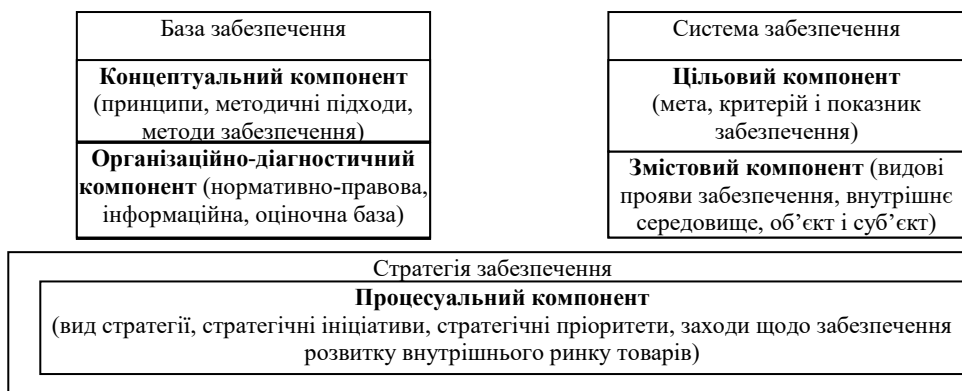

Рис.1. Методологічний базис забезпечення розвитку внутрішнього ринку (авторська розробка на основі [1, 6, 9, 11,13-16])

Як видно з даних рис.1, база забезпечення поєднує в собі концептуальний та організаційно-діагностичний компоненти.

Концептуальний компонент включає в себе принципи формування системи забезпечення, методичні підходи, що використовуються в процесі забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (для оцінки розвитку, визначення впливу зовнішніх факторів, забезпечення розвитку, оцінки забезпечення), методи забезпечення.

Цей компонент формує методичну базу для забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів.

Організаційно-діагностичний компонент включає нормативно-правову базу, інформаційну та оціночну базу забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів.

Система забезпечення поєднує цільовий та змістовий компоненти. Цільовий компонент включає мету забезпечення, критерій та показник забезпечення, а змістовий компонент – складові частини системи забезпечення, внутрішнє середовище, об'єкт та суб'єкт забезпечення.

Функціонуючи на основі бази забезпечення система забезпечення має за результат розробку та реалізацію стратегії забезпечення, розвитку внутрішнього ринку товарів, яка представлена процесуальним компонентом. Цей компонент передбачає вибір виду стратегії, визначення стратегічних ініціатив, вибір стратегічних пріоритетів та розробку і впровадження заходів щодо забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів. Розглянемо більш докладно базу забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (рис.2).

Рис. 2. База забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів (авторська розробка на основі [1, 2, 5-7, 12])

Як бачимо з рис.2, методична база забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів включає сукупність принципів забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, методичних підходів, без яких сам процес забезпечення є неможливим, а також методів забезпечення.

Сукупність принципів забезпечення розвитку повинна бути побудована наступним чином: загальні принципи побудови системи; принципи розвитку внутрішнього ринку товарів; принципи процесу забезпечення. Саме дотримання цих принципів дозволить побудувати систему забезпечення, створити умови для динамічного розвитку внутрішнього ринку товарів та необхідних перетворень в процесі забезпечення розвитку.

Методи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів України можна поділити на правові, організаційно-технічні та економічні [20].

До нормативно-правових методів забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів України відноситься розроблення нормативно-правових актів, які регламентують суспільні відносини, що протікають на внутрішньому ринку товарів.

Організаційно-технічними методи забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів України включають розробку та впровадження заходів щодо забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, виявлення загроз і небезпек та формування системи моніторингу показників.

Економічні методи забезпечення розвитку внутрішнього ринку України включають в себе планування та програмування, кредитування, інвестування, економічне стимулювання тощо.

Формування інформаційної бази передбачає здійснення збору інформації про стан та розвиток внутрішнього ринку товарів. При цьому до інформації, що має бути зібрана, повинні висуватися досить суворі вимоги.

Таким чином, база забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів складається з методичної бази, нормативно-правової, інформаційної та оціночної бази, де кожний з компонентів потребує подальшого дослідження.

Висновки. Питання забезпечення розвитку внутрішнього ринку є надзвичайно актуальними і, як видно з проведеної систематизації існуючих видів забезпечення розвитку можна стверджувати, що найбільша кількість авторів приділяє увагу саме інвестиційному забезпеченню розвитку.

У роботі було досліджено тлумачення поняття «забезпечення», яке, на думку авторів, являє собою процес створення відповідних умов, що чітко визначає набір засобів і способів, за допомогою яких і здійснюється забезпечувальний вплив на об'єкт гарантій і сферу їх функціонування.

Варто зауважити, що вдало побудоване забезпечення здійснення певної діяльності або протікання певного процесу всередині системи, якою, в нашому випадку, є внутрішній ринок товарів, і виступає важливою передумовою для досягнення необхідної гнучкості, здатності швидко реагувати на зміни у зовнішньому середовищі. Це дозволило сформулювати методологічний базис забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів як певного процесу, який поєднує в собі концептуальний та організаційно-діагностичний компоненти.

Визначено, що методична база забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів включає сукупність принципів забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, методичних підходів, без яких сам процес забезпечення є неможливим, а також методів забезпечення.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі дослідження, може стати оціночна база для забезпечення розвитку внутрішнього ринку товарів, що включає проведення оцінки внутрішнього ринку спочатку в статичі (оцінки стану внутрішнього ринку), а потім в динаміці (оцінки розвитку внутрішнього ринку). При цьому, мають підлягати аналізу кон'юнктурні зрушення та їх вплив на показники стану та розвитку ринку, структура внутрішнього ринку та структурні зрушення, а також умови здійснення товарно-грошових операцій.

Список використаних джерел:

1. Полянська А.С. Ресурсне забезпечення розвитку організацій в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / А.С. Полянська. – Режим доступу: <http://www.pdaa.com.ua/np/pdf/81.pdf>.
2. Зятковський І.В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств: [монографія] / І.В. Зятковський. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 215 с.
3. Гудзь О.Є. Забезпечення сільськогосподарських підприємств фінансовими ресурсами в період змін та стабілізації / О.Є. Гудзь // Економіка АПК. – 2007. – № 3. – С. 46–53.
4. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія) : навчальний посібник / В.М. Опарін. – К. : КНЕУ, 2001. – 240 с.
5. Погрішук Б. Природно-ресурсне забезпечення інноваційно-орієнтованого розвитку аграрного сектора економіки / Б. Погрішук, Г. Погрішук // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2016. – Вип. 4. – С. 7-17. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2016_4_3.

6. Гуторов О.І. Теоретичні засади інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств: лекція / О.І. Гуторов, А.О. Калашніков / Харк. Нац. Аграр. Ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х., ХНАУ, 2014. – 43 с.
7. Кісіль М.І. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного виробництва та сільських територій / М.І. Кісіль // Менеджмент: Збірник наукових праць. – К., 2009. – № 11. – 225 с.
8. Коденська М.Ю. Мотиваційні чинники інвестиційного забезпечення розвитку аграрно-промислового виробництва / М.Ю. Коденська // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2013. – № 2. – С. 62-66.
9. Шилова О.Ю. Інвестиційне забезпечення розвитку підприємства / Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля: наук. Журнал. – Луганськ, 2012. – №11(182), ч.1. – С. 19-26.
10. Сидор Г. В. Забезпечення сільськогосподарських підприємств Тернопільської області кредитними ресурсами / Г. В. Сидор // Інноваційна економіка. – 2013. – № 5 (43). – С. 260–264.
11. Ільчук В.П. Інституційне забезпечення функціонування та розвитку ринку вина в Україні / В.П. Ільчук, В.Л. Пазюк. // Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал/Черніг.нац.технол.ун-т.-Чернігів, 2015 - №2(2).- 312с.
12. Горіна Г. О. Загальнодержавні вектори інституційно-правового забезпечення формування ринку туристичних послуг / Г. О. Горіна // Торгівля і ринок України. – 2016. – Вип. 39-40. – С. 49-55.
13. Шмига О.О. Інфраструктурне забезпечення ринку продукції АПК / О.О. Шмига / Агроінком. – 2005. – № 7. – С. 5-8.
14. Боровик Т.В. Маркетингове забезпечення ринку органічної продукції в умовах трансформації економіки / Т.В. Боровик // Наукові пр. Полтав. Держ. Аграр. Акад. – 2012. – Вип. 4, т. 1. – С. 24-29
15. Копитко В.І. Тенденції розвитку сучасної інфраструктури залізничного транспорту, враховуючи маркетингово-логістичний підхід / В.І. Копитко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2015. - № 51. – С. 9-16.
16. Паризький І. В. Стан організаційно-інфраструктурного забезпечення зміцнення інноваційно-технологічного потенціалу економіки України // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. Наук. Праць; за ред. М. І. Зверькова (голов. Ред.) та ін.. – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2017. – № 1 (62). – С. 37–46.
17. Журавель Г. П. Інформаційно-аналітичне забезпечення розвитку економіки [Текст] / Г. П. Журавель, Ю. Г. Журавель // Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : тези доп. І Міжнар. Наук.-практ. Конф. [м. Чернігів, 11 груд. 2015 р.]. – Чернігів : Черніг. Нац. Технол. У-т, 2015. – С. 201-203.
18. Луцик А.І. Перспективи розвитку інформаційно-консультативного забезпечення платників податків в Україні / А.І. Луцик // Фінансово-банківські та адміністративні послуги: проблеми управління та перспективи розвитку: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції. – Тернопіль: Астон. - 2015. – С. 205-206.
19. Буркинський Б.В. Шляхи модернізаційного забезпечення розвитку ринку молока в Україні / Б.В. Буркинський, О.І. Лайко, І.В. Агінська., О.В. Островар // Економічні інновації. – 2012. – №47. – С. 38–52.
20. Бодров В.Г. Внутрішній ринок України: теорія та стратегія посткризового розвитку : наук.-метод. Розробка / В. Г. Бодров, Н. І. Балдич, В. О. Гусев та ін. ; за заг. Ред. В. Г. Бодрова. – К. : НАДУ, 2011. – 80 с.

Рецензент д.е.н., професор Давидюк Т.В.

УДК 330.341.30

Павлюк Л.В., к.е.н., доцент

Ковальська Л.Л., д.е.н., професор

Луцький національний технічний університет

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ КОНЦЕПЦІЙ ВДОСКОНАЛЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ У САДІВНИЦТВІ

У науковій публікації розглядаються питання дослідження використання сучасних концепцій вдосконалення бізнес-процесів у садівництві для підвищення їх ефективності.

Ключові слова: концепція, вдосконалення, бізнес-процес, садівничі підприємства, виробничо-господарська діяльність.

Pavliuk L., Kovalska L.

MODERN BUSINESS IMPROVEMENT PROCESS CONCEPTS IN HORTICULTURE

This scientific publication addresses the problems of using modern concepts of improving business processes in farming to improve efficiency.

Key words: concept, improvement, business-process, horticultural enterprises, production and business activities.